

A könyvtárak meglehetősen eltérő „csúcsidőket” észleltek, de ezek szinte sohasem okoznak jelentősebb problémákat, legfeljebb némi várakozási idő vagy az igénybevétel időbeli korlátozása válik szükségessé.

A felmerülő kérdések az „erről a témáról valamit” típustól az erősen specifikus igényekig terjednek. Sok az egymástól távol eső fogalmak összekapcsolásával kifejezhető igény is. A legtöbbször keresett részterületek: politika, hírek, életrajzok, gazdaság és jog.

A felhasználók számának, a felhasználás gyakoriságának és az átlagos időráfordításnak a könyvtárankénti szórása igen nagy.

A keresés eredményességét a könyvtárak zöme igen magasnak, 70–80%-osnak itéli. A kérdés típusa és a keresés sikere közt igen határozott összefüggés látszik.

A tíz könyvtárból hét a jelenlegi gépi rendszert lényegesen jobbnak tartja, mint a manuális indexeket. E minősítés legfőbb okai:

- az átfutási idő lerövidül (hat hónap helyett hat nap);
- a referátumok jobban olvashatók, áttekinthetőbbek;
- a keresés felgyorsul;
- a sokféle mutató, indexmű helyett egyetlen tájékoztatói eszköz használata is elegendő.

Az adattár használatával kapcsolatos problémák közül a könyvtárak kettőt emeltek ki: az indexelési ill. a technikai nehézségeket. Az indexelésnél viszonylag sok a hiba, a következetlenség, a túl általános fogalom használata, a hiányos utalás stb. A technikai problémák inkább átmenetiek, a hibákat folyamatosan kijavítják.

Az adatbank használatának hatása a könyvtárak felhasználóinak számszerű emelkedésére igen bizonytalan, ebben azonban jelentős része van a könyvtárosok és a felhasználók határozatlan vagy irreális igényeinek is.

A tíz könyvtárból kettő (egy közművelődési és egy felsőoktatási) nem kívánja megújítani az előfizetést. Az egyik könyvtár részben pénzügyi okokból, részben a minimálisan jelentkező igény miatt; a másik könyvtár szerint más adatbázisok lényegesen jobb szolgáltatást nyújtanak számukra.

A *New York Times Information Bank* használatával kapcsolatos állásfoglalások, egyetlen kivétellel, pozitívak. A teljesebb és hatékonyabb felhasználás legfőbb akadálya pszichológiai jellegű: a géptől való félelem vagy annak vélt bonyolultsága okozza. Várható azonban, hogy ez a magatartás, ha nem is túl gyorsan, kedvezően meg fog változni.

JAROOGIAN, R.: Library use of the New York Times Information Bank: a preliminary survey = Reference and Adult Services Division, 16. köt. 1. sz. 1976. p. 59–64./

(Sárdy Péter)

Új információs szervezetek az NSZK-ban

Az NSZK-ban mind több kezdeményezés tapasztalható a szétforgácsolt tájékoztatásügy összefogására. A *Kutatásügyi és Technológiai Minisztérium* hivatalos nyilatkozata szerint a történelmileg kialakult információfeldolgozó és -terjesztő eljárások nem képesek arra, hogy egyfelől a növekvő irodalom- és adathalmazmal, másfelől a mind differenciáltabbá váló információs igényekkel megbirkózzanak. Ezért a kormány elhatározta, hogy gondoskodik az egymástól elszigetelten működő tájékoztatói intézmények koordinálásáról és átfogó koncepció alapján való fejlesztéséről.

Ennek a gondolatnak jegyében jött létre 1977 júniusában Frankfurt/Main székhellyel az *Információs és Dokumentációs Társaság (Gesellschaft für Information und Dokumentation, GID)*, továbbá egy szakmai információs központ Karlsruhe székhellyel az energia, a fizika és a matematika területének ellátására. A GID a tudományos és műszaki tájékoztatás egészére kiható kutató és szolgáltató intézmény. Feladata az információs kutatástól és fejlesztéstől, a tagok munkájának segítségével a szakmai információs központok koordinálásában való részvételig terjed.

Mindkét létesítmény fennálló intézményeket is magába olvaszt. Pénzügyi fedezetükről nagyobb részben a szövetségi kormány, kisebb részben a tartományok gondoskodnak.

1977 februárban megalakult Frankfurt/Main-ban az 1964-ben alapított és eddig egy európai és egy amerikai ágazattal működő *Classification Society* német ágazataként az *Osztályozási Társaság*. Célja az osztályozás elméleti és gyakorlati kérdéseivel foglalkozó szakemberek együttműködésének elősegítésén túlmenően az, hogy összefogja a különféle szakterületeken kidolgozott osztályozási módszereket, ezeket elméletileg megalapozza, rendszerezze, továbbfejlessze, végül hozzáférhetővé tegye az oktatás és a gyakorlat számára.

Az *Osztályozási Társaság* hivatalos lapja az *International Classification*. A Társaság 1977 júniusában tartotta első tudományos ülést, melynek anyagát előreláthatólag 1977 második felében jelenteti meg.

/Nachrichten für Dokumentation, 28. köt. 3. sz. 1977. p. 98. – International Classification, 4. köt. 1. sz. 1977. p. 42./

(Dezső Zsigmondné)

* * *

A MechEn gépészmérnöki bibliográfiai adatbázis Svédországban

A svéd gépipar érdeklődése indokolta a külföldi, elsősorban tudományos orientációjú adatbázisok mellett a MechEn kialakítását és működtetését a *stockholmi Királyi Műegyetem könyvtárának információs és dokumentációs központjában*.

1. táblázat

A MechEn fejlődése 1968–1976. között

	1968/1969	1973/1974	1974/1975	1975/1976
A keresett profilok száma	410	335	419	368
A feldolgozott tételek száma	40 000	43 700	32 968	37 255
A szolgáltatott tételek száma	10 398	48 900	33 823	41 231

2. táblázat

Szolgáltatási mutatószámok főbb adatbázisonként

	MechEn	ISI	INSPEC	COMPENDEX	CACON	SSCI
Az 1000 szolgáltatott tételre átlagosan jutó megrendelt fényképmásolatok száma	27,7	6,4	13,2	17,8	9,3	0,9

Az adatbázis forrása közel 200 gépészmérnöki, szerzőipari és üzemgazdasági folyóirat, amelyek nem szerepel az *Engineering Index*-ben és a *Science Citation Index*-ben feldolgozott folyóiratok között. Közülük mintegy 140 európai és 50 amerikai (jegyzéküket az eredeti cikk melléklete tartalmazza).

A hivatkozások 30%-át folyóiratcikkek, 70%-át hirdetések, prospektusok, műszaki leírások, hírek, újdonságok közlése adja. Ezzel érik el a szerkesztők, hogy a szolgáltatás erősen gyakorlati jellegű. A tapasztalat szerint csekély az átfedés más mágnesszalagos szolgáltatásokkal, a MechEn viszont azoknál gyorsabban szolgáltat információt.

Évente mintegy 40 ezer tételt dolgoznak fel. 1968 és 1975 között 293 ezer tétel gyűlt össze.

A MechEn csak mágnesszalagon áll rendelkezésre. Nagy gyakorlati hasznosságát igazolja az is, hogy míg más szolgáltatások a gépesítéssel és a mágnesszalag előállításával keletkező veszteségeiket a nyomtatott kiadványok előfizetési díjából fedezik, addig ez a szolgáltatás nyomtatott kiadvány nélkül is fenntartja magát a gépi keresések díjából. A MechEn előállításának költségeit a drága indexelési, osztályozási és címfordítási munkák elhagyásával csökkentették.

A rendszer inputját a következő bibliográfiai elemek alkotják: szerző; cím; a forrás teljes címe, kötettség, füzetszám és oldalszám; a hivatkozások száma; eredeti nyelv; a dokumentumtípus kódja.

A címeket általában az eredeti nyelven adják meg; ha azonban a forrás közli a cím angol nyelvű fordítását is, akkor azt használják.

A bibliográfiai adatokat közvetlenül a folyóiratból viszik lyukszalagra, majd ezek kumulálásával, havonta kétszer készítik el a kívánt szerkezetű mágnesszalagokat.

A Központ ma már több mint 20 különféle mágnesszalagos adatbázis feldolgozásával nyújt különböző tájékoztató szolgáltatásokat. Annak ellenére, hogy ezek között a világon elterjedt, nagy nemzetközi hírnévvel rendelkező mágnesszalagos adatbázisok is megtalálhatók, a MechEn igen közkedvelt és hasznos. Ezt igazolják az alábbi táblázatok is.

/SABSAY, P.: *MechEn – a bibliographic database in mechanical engineering = Tidskrift för Dokumentation*, 33. köt. 1. sz. 1977. p. 1–5./

(Schiff Ervin)

